



## Z historii publicystyki – Tadeusz Boy-Żeleński

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Prezentacja multimedialna](#)
- [Dla nauczyciela](#)

### Bibliografia:

---

- Źródło: *O autorze*, [w:] Tadeusz Boy-Żeleński, *Brązownicy*.
- Źródło: Tadeusz Boy-Żeleński, *Dziewice konsystorskie*, Warszawa 1929, s. 3.
- Źródło: Aleksander Wójtowicz, *Boy-budowniczy. Reforma obyczajów w publicystyce Tadeusza Boya-Żeleńskiego*.
- Źródło: Lucyna Szura, *O nowym wydaniu Słówek Boya*. Cytat za: [www.culture.pl](http://www.culture.pl).
- .



## Z historii publicystyki – Tadeusz Boy-Żeleński

Maszyna do pisania – Boy-Żeleński twierdził, że zwiększa jego wydajność

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Wielka postać młodopolskiej **bohemy**, kontrowersyjny publicysta, satyryk, poeta i lekarz – Tadeusz Boy-Żeleński nie pozwala o sobie zapomnieć. Tropił **hipokryzję**, wyśmiewał **pruderię**. Był czujnym obserwatorem rzeczywistości i jej ostrym krytykiem – w aktualnych debatach na temat polityki równościowej wciąż przywołuje się jego felietony ze zbioru *Pieśń kobiet*. Przełożył na język polski największe dzieła literatury francuskiej, równocześnie publikując prace naukowe z różnych dziedzin medycyny. Był prawdziwym człowiekiem renesansu – w czasach dekadencji.

### Twoje cele

- Poznasz biografię i dokonania Tadeusza Boya-Żeleńskiego.
- Przeanalizujesz fragment felietonu Boya-Żeleńskiego ze zbioru *Brązownicy*.
- Ocenisz, czy tezy Boya-Żeleńskiego na temat narodowych autorytetów nadal są aktualne.

# Przeczytaj

---

## O autorze



Tadeusz Żeleński-Boy, polski pisarz, publicysta, satyryk, tłumacz literatury francuskiej, lekarz i działacz społeczny

Źródło: domena publiczna.

Tadeusz Żeleński urodził się w 1874 roku. W świecie literackim znany jest jego pseudonim: Boy, na różne sposoby łączony z nazwiskiem: Tadeusz Żeleński-Boy lub Tadeusz Boy-Żeleński.

Jako chłopiec był niepokorny i krnąbrny. W szkole uczył się dobrze, ale zawsze miał inne zdanie niż wszyscy. Z upodobaniem czytał dzieła Williama Szekspira, Aleksandra Dumasa, polskich pozytywistów, chętnie chodził do teatru, gdzie podziwiał m.in. Helenę Modrzejewską. Po odbyciu obowiązkowej służby wojskowej przyszedł publicysta i satyryk zapisał się na Wydział Lekarski Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jednocześnie próbował pisać wiersze. Debiutował w 1895 roku, drukując w „Świecie” cykl czterech [sonetów](#). Nie

stronił od kawiarnianego życia, a kiedy w 1898 roku w Krakowie zamieszkał Stanisław Przybyszewski, Boy, pełen podziwu dla mistrza, przyłączył się do dekadencckiej, artystycznej kompanii.

Po studiach ukończonych w 1900 roku pracował krótko jako wolontariusz w Szpitalu św. Łazarza, potem wyjechał na studia do Paryża, gdzie głównie udzielał się towarzysko, przesiadując w kabaretach. Po powrocie do kraju pracował w zawodzie lekarskim. W 1903 roku został asystentem w Klinice Chorób Dzieci.

## Kabaret Zielony Balonik



Kazimierz Sichulski, *Kabaret szalony*, 1908. Obraz przedstawia krakowski Kabaret Zielony Balonik  
Źródło: domena publiczna.

Boy pracował w zawodzie lekarza, ale jednocześnie udzielał się literacko. W 1905 roku w Krakowie, w słynnej Jamie Michalikowej, powstał kabaret Zielony Balonik, z którym Żeleński wkrótce związał się jako autor wierszy satyrycznych, **szopek** i licznych parodii. Wzbudzały one żywy aplauz publiczności. W swoich wierszach Boy ośmieszał **pruderię** tradycyjnej moralności, hipokryzję, romantyczny model miłości, mieszczański styl życia oraz podporządkowanie **konwenansom**. Śmiało podchodził do tematu erotyki, pisał bez ogródek, często posługując się wyrazistymi aluzjami. Nie był zbyt zainteresowany polityką, wolał krytykować obyczaje niż toczyć ideologiczne spory.

Poeta chętnie korzystał z **groteski**, z upodobaniem wyostrzając polskie przywary i opatrując je rubasznym komentarzem. Wiele jego dowcipnych zdań weszło do języka potocznego, niczym okraszone humorem aforyzmy, np. „Z tym największy jest ambaras, / Żeby dwoje chciało naraz”. Żeleński stosował wiersz sylabotoniczny oraz dobierał rymy tak, żeby spinały wers zaskakującą puentą.

## Wybitny tłumacz

Boy szczególnie zasłużył się dla literatury, przekładając ponad 120 dzieł francuskich autorów, od średniowiecznej literatury satyrycznej przez Michela de Montaigne'a, Moliera i XVIII-wieczną literaturę **libertyńską** po Honoriusza Balzaka i Alfreda Jarry'ego. Po pierwszej wojnie światowej Żeleński pełnił funkcję kierownika literackiego warszawskiego Teatru Polskiego, zajmował się krytyką teatralną, był też felietonistą.



Kazimierz Sichulski, karykatura Tadeusza Boya-Żeleńskiego, ok. 1920

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

## Boy publicysta

Boy-Żeleński był baczny i wrażliwym obserwatorem otaczającego go świata i ludzi. Na przykład w *Słówkach*, zbiorze felietonów, relacjonował krakowskie sprawy i sprawki.

☞ Lucyna Szura

### ***O nowym wydaniu Słówek Boya***

„*Słówka*” to rodzaj kroniki życia Krakowa z lat 1900–1910. Widać w nich olbrzymią wrażliwość autora na zjawiska i wydarzenia współczesnego mu życia. Najczęściej komentowano teksty „krakowskie”. Znajdziemy tam opis nieprzyjęcia witraży Wyspiańskiego do katedry, spór o zabytki, życie kawiarniane, kanonizację królowej Jadwigi, system gimnastyki Muellera i wiele innych ciekawostek, którymi żyło wtedy miasto.

Jan Kott w przedmowie do „*Słówek*” pisał:

„Stały się świadectwem epoki i urosły do wielkiej satyry. Toteż nic dziwnego, że dopiero teraz zaczynamy odkrywać ich istotną literacką genealogię, ich prawdziwe miejsce historyczne. *Słówka* stają nagle obok dramatów Kisielewskiego: *W sieci* i *Karykatur*, obok *Moralności pani Dulskiej* obok... *Wesela*”.

Jednym z celów, które sobie postawił Boy jako publicysta, było oczyszczenie z romantycznej **patyny** wizerunków wielkich polskich poetów, m.in. Adama Mickiewicza. Żeleński uważał, że należy odfałszować biografię wieszca, wydobyć na światło dzienne mniej chlubne fakty z jego życia po to, by ukazać go w pełni; nie jako romantyczny mit, ale człowieka ulegającego słabościom czy zmagającego się z przyziemnymi sprawami. Za swoją postawę Boy był wielokrotnie krytykowany, posądzany o skłonność do plotkarstwa. Jednak Maria Janion, znawczyni romantyzmu, napisała:

« Bezsporną jest na pewno jedna zdobycz kampanii o Mickiewicza żywego – zerwanie z prymitywnym schematem wielkości na rzecz przekonywającego ukazania tragicznych sprzeczności w jego życiu i twórczości.

Ostatnie dwa lata życia Boy spędził we Lwowie, gdzie przedostał się już po wybuchu drugiej wojny światowej. Na tamtejszym uniwersytecie objął katedrę historii literatury francuskiej, współpracował z prasą literacką. Został rozstrzelany przez hitlerowców o świcie 4 lipca 1941 roku we Lwowie, na Wzgórzach Wuleckich.

## Słownik

### groteska

(fr. *grotesque* – dziwaczny, dziwaczność) – określenie szczególnego rodzaju komizmu, którego właściwością jest odrzucenie przyjętych zasad prawdopodobieństwa, prowadzące do powstania zdeformowanego, obrazu rzeczywistości; charakterystyczne dla groteski jest współwystępowanie elementów tragizmu i komizmu czy kontrastu, które służą celom satyrycznym lub parodystycznym; utwór literacki o elementach komicznie przejawionych, nieprawdopodobnych, karykaturalnych

### felieton

(fr. *feuille* – liść, *feuilleton* – kartka złożona na czworo) – gatunek publicystyczny (prasowy, radiowy, telewizyjny), odznaczający się swobodą kompozycyjną i językową, porusza i komentuje aktualne problemy społeczne, polityczne, obyczajowe czy kulturalne. Stylistycznie felieton korzysta z mowy potocznej, jak również ze środków typowo literackich – satyry, humoru, peryfraz, metafor, kontrastów, ironii. Punktem wyjścia felietonu są zawsze prawdziwe wydarzenia, które ulegają przetworzeniu, dopuszczalne są elementy fikcji literackiej

### konwenans

(fr. *convenance*) – obowiązująca w jakimś środowisku norma zachowania się w określonej sytuacji

### libertynizm

(łac. *libertinus* – wyzwolony, wyzwoleniec) – ruch umysłowy rozwijający się głównie we Francji w XVII i XVIII wieku, kwestionujący tradycyjną moralność i dominację religii chrześcijańskiej; filozofia libertynizmu nawiązywała do skrajnie hedonistycznego epikureizmu oraz do renesansowego ideału używania życia; libertynizm intelektualny kładł nacisk na swobodę myśli i jej niezależność od autorytetów religijnych; stanowił źródło oświeceniowego racjonalizmu i humanizmu, a zarazem immoralizmu (D.A.F. de Sade); praktykowanie i głoszenie niemoralności i bezbożności

### **prudera**

(łac. *pruderie*) – przesadna i udawana wstydlivość, zwłaszcza gorszenie się sprawami seksu

### **publicystyka**

(łac. *publicus* – powszechny, społeczny) – gatunki wypowiedzi w środkach komunikacji społecznej (prasa, radio, telewizja, internet etc.) podejmujące aktualne w danym momencie tematy dotyczące m.in. kultury, polityki, społeczeństwa; zawierają opinie dziennikarzy, którzy prezentując własny punkt widzenia, dążą do kształtowania opinii publicznej; do gatunków publicystyki należą m.in.: reportaż, felieton, recenzja

### **sonet**

(wł. *sonetto*) – gatunek liryczny, który zrodził się we Włoszech ok. XIII wieku, o tematyce salonowo-erotycznej (Petrarka) lub refleksyjno-filozoficznej (Sęp Szarzyński). Sonet składa się z 14 wersów podzielonych na zwrotki (4-4-3-3 lub 4-4-4-2). Dwie zwrotki czterowersowe mają charakter opisowy, a dwie zwrotki trzywersowe – charakter refleksyjny. W zależności od układu rymów wyróżnia się sonet włoski (abba abba cdd cdc lub cdc dcd) i francuski (abba abba cdc dee). Kunsztowna kompozycja sonetów wiąże się z wykorzystaniem środków stylistycznych: wymyślnych powtórzeń, gradacji, paralelizmów, metafor (łac.

# Audiobook

---

## Polecenie 1

Zapoznaj się z audiobookiem i wyjaśnij, co postuluje Tadeusz Żeleński-Boy w swoim artykule dotyczącym tworzenia biografii wielkich ludzi.

## Polecenie 2

Autor artykułu stawia tezę: „W życiu wielkiego człowieka najpodnioślejszym widowiskiem jest ciągły dramat jego życia, nie zaś sztucznie przez zbyt cnotliwych biografów stworzona harmonia”. Odnieś się do tej tezy, formułując dwa argumenty za lub przeciw.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/P36oc1t56>

---

## Tadeusz Boy-Żeleński

### Brązownicy

#### *O autorze*

Znana jest historia o pewnym literacie, który lubił podróżować: „Kiedy mam ochotę zwiedzić jakiś kraj (mówił), a nie mam pieniędzy, sporządzam książkę z opisem tego kraju, a za uzyskane honorarium jadę sprawdzić, czy tam jest w istocie tak, jak ja opisałem”. Nie zupełnie to samo, ale coś podobnego mógłbym powiedzieć o swoich studiach literackich. Zwykle piszę o czymś artykuł, a potem zaciekawiony przedmiotem rozczytuję się w dokumentach, monografiach i sprawdzam, czy jest tak, jak ja pisałem. Dość często mam tę pociechę, aby stwierdzić, że właśnie jest tak samo.

Tak było z Adamem Mickiewiczem. W parę tygodni na zaproszenie wydawców napisałem przedmowę do nowego wydania *Dzieł* poety. Wywołała ta przedmowa żywe polemiki. Otóż zaciekawiony tematem, mimo że *post festum*, brnąłem dalej, nie mogłem się oderwać, figura Mickiewicza przykuwała mnie; zarazem coraz bardziej umacniałem się w przekonaniu — wyrażonym już w mojej *Przedmowie* — że ze wszystkich naszych wielkich jest on najmniej znany. Ucharakteryzowany na bożka, upraszczany i naciągany na wszystkie sposoby, traci on — dla ogółu przynajmniej — swą wieloplanowość, swoją głębię i bezpośredniość, które go czynią kopalnią niespodzianek i zagadek. Stał się raczej sztandarem niż człowiekiem. Otóż dzięki

niezmiernej uprzejmości dyrektora Biblioteki Krasieńskich, pana Jana Muszkowskiego, któremu pozwalam sobie na tym miejscu złożyć serdeczne podziękowanie, dostałem w ręce pewne dokumenty, rzucające moim zdaniem nowe światło na całą epokę życia Mickiewicza, jak również na osobliwy stosunek oficjalnej nauki do naszego największego poety. I z rozmów, jakie miałem w tym przedmiocie, z listów, jakie otrzymałem, zyskałem przeświadczenie, że istnieją u nas dwie wiedze: jedna urzędowa, druga prywatna, przekazywana sobie między fachowcami na ucho. Powie ktoś, że nie każdy szczegół życia wielkiego człowieka jest równie ważny i równie potrzebny; zapewne, ale w decyzji o tym muszą rozstrzygać względy istotne. Nie może historia literatury zmieniać się w hagiografię. A i ta hagiografia też bywa ciasno pojęta: czyż nie największym tytułem chwały św. Augustyna są własne jego *Wyznania*? W życiu wielkiego człowieka najpodnioslejszym widowiskiem jest ciągły dramat jego życia, nie zaś sztucznie przez zbyt cnotliwych biografów stworzona harmonia. Pod tym względem panowały u nas – zapewne wskutek nieszczęsnych warunków naszego bytu narodowego – dziwne pojęcia. Nie dalej jak wczoraj opowiadał mi bardzo poważny uczoney następujący fakt. Ksiądz Kalinka zamierzył swego czasu napisać monografię Kościuszki. W pewnym momencie swoich badań przerwał je i odstąpił od zamiaru: „Nie (powiedział), nie mogę odbierać narodowi jego ideału”. Jestem pewien, że dobry ksiądz Kalinka przesadzał.

Ale nie będę się dłużej rozwodził nad tą sprawą, bo ona właśnie jest przedmiotem tych zebranych w całość artykułów pisanych w gorączce poszukiwań lub w ogniu polemiki. Podpisuję je oto do druku w dniu jedenastej rocznicy Niepodległości, która wszak musi stać się naszym wyzwoleniem nie tylko politycznym, ale i historyczno-literackim.

*Boy*

*Warszawa, 11 listopada, 1929*

---

## Słownik

### **hagiografia**

(gr. *hágios* – święty + *gráphō* – piszę) – dział piśmiennictwa kościelnego obejmujący żywoty świętych oraz legendy o nich

### **post festum**

(łac.) – po święcie, gdy jest już za późno

# Prezentacja multimedialna

---

## Polecenie 1

Zapoznaj się z prezentacją multimedialną, a następnie podaj dziedziny życia społecznego, w których Tadeusz Boy-Żeleński dostrzegał potrzebę wprowadzenia, czasem radykalnych, zmian.

## Polecenie 2

Wśród problemów społecznych zajmujących Boya-Żeleńskiego podaj te, które twoim zdaniem pozostały aktualne do dziś.

Źródło: Aleksander Wójtowicz, *Boy-budowniczy. Reforma obyczajów w publicystyce Tadeusza Boya-Żeleńskiego*, „LiteRacje” 2013, nr 3.

## Ćwiczenie 1

Skoro Boy-Żeleński stawał do walki z armią „współczesnych Tartuffów”, to znaczy, że chciał zwalczać:

- obłudę i zacofanie
- antyklerykalizm
- demokratyzację życia społecznego
- klerykalizm
- emancypację kobiet

## Ćwiczenie 2

Przeczytaj fragment wypowiedzi Tadeusza Boya-Żeleńskiego. Odwołując się do niego oraz do prezentacji multimedialnej, wyjaśnij, dlaczego Boy spotykał się tak często z krytyką swoich działań.

**Tadeusz Boy-Żeleński**

## ” *Dziewice konsystorskie*

Polemizując ze mną, przeciwnicy uczynili mnie jakimś namiętnym propagatorem rozwodów. Zupełnie niesłusznie. Życzę ludziom, aby jak najmniej potrzebowali się uciekać do tego środka. Co innego jest propagować coś, a co innego widzieć, że coś jest faktem, że coś się dzieje i jak się dzieje; widzieć nierówność, widzieć krzywdę, widzieć nieszczęście, widzieć fałsz, nieuczciwość, widzieć bezduszność, zaciekłość i ślepotę tych, którzy powinni mieć „oczy ku patrzeniu i uszy ku słyszeniu”.

Źródło: Tadeusz Boy-Żeleński, *Dziewice konsystorskie*, Warszawa 1929, s. 3.

## Słownik

### eugenika

(gr. *eugenēs* – dobrego pochodzenia, rasowy) – system poglądów zakładający możliwość doskonalenia cech dziedzicznych człowieka

# Dla nauczyciela

---

**Autor:** Marta Kulikowska

**Przedmiot:** Język polski

**Temat:** Z historii publicystyki – Tadeusz Boy-Żeleński

**Grupa docelowa:**

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

**Podstawa programowa:**

Zakres podstawowy

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Kształtowanie dojrzałości intelektualnej, emocjonalnej i moralnej uczniów.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;

2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację;

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

3) rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je w budowie własnych wypowiedzi;

#### 4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły nie oraz partykuły -bym, -byś, -by z różnymi częściami mowy; pisowni zakończeń -ji, -ii, -i ; zapisu przedrostków roz-, bez-, wes-, wz-, ws-; pisowni przyimków złożonych; pisowni nosówek ( a, ę ) oraz połączeń om, on, em, en ; pisowni skrótów i skrótowców;

#### III. Tworzenie wypowiedzi.

##### 1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

6) rozumie, na czym polega logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych i stosuje je we własnych tekstach;

##### 2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

#### IV. Samokształcenie.

1. rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;

2. porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;

#### **Kształtowane kompetencje kluczowe:**

- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

## **Cele operacyjne. Uczeń:**

- poznaje biografię i dokonania Tadeusza Boya-Żeleńskiego,
- analizuje fragment felietonu Boya-Żeleńskiego ze zbioru *Brązownicy*.
- ocenia, czy tezy Boya-Żeleńskiego na temat narodowych autorytetów nadal są aktualne.

## **Strategie nauczania:**

- konstruktywizm;
- konektywizm.

## **Metody i techniki nauczania:**

- ćwiczeń przedmiotowych;
- dyskusja za i przeciw;
- drzewo decyzyjne.

## **Formy pracy:**

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

## **Środki dydaktyczne:**

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

## **Przebieg lekcji**

### **Przed lekcją:**

1. Uczniowie zapoznają się z treścią bloku tekstowego e-materiału *Z historii publicystyki – Tadeusz Boy-Żeleński* oraz nagraniem w sekcji „Audiobook”.

### **Faza wprowadzająca:**

1. Nauczyciel wyświetla na tablicy temat lekcji oraz cele zajęć, omawiając lub ustalając razem z uczniami kryteria sukcesu.
2. Krótka rozmowa wprowadzająca w temat lekcji: Kim był Tadeusz Boy-Żeleński? W jakich czasach żył i tworzył? Jak zginął? Jakie dziedziny życia społecznego leżały w kręgu jego zainteresowań? Uczniowie odpowiadają swobodnie na podstawie wiadomości z bloku tekstowego.

Prowadzący informuje, że praca podczas lekcji będzie dotyczyła działalności publicystycznej Boya.

### **Faza realizacyjna:**

1. Nauczyciel wyświetla prezentację multimedialną, a następnie prosi uczniów, by w parach, wykonali polecenia 1 i 2 z tej sekcji. Po upływie ustalonego czasu wskazane osoby prezentują propozycje odpowiedzi.
2. Prowadzący poleca, by uczniowie podzielili się na 4 grupy i zapowiada, że będą pracowali metodą drzewa decyzyjnego. Każdej z grup zostaje przydzielony do przeanalizowania problem, którym zajmował się Tadeusz Żeleński-Boy w swoich tekstach publicystycznych. Grupa 1: kult wielkich ludzi, bohaterów narodowych, Grupa 2: emancypacja kobiet, Grupa 3: edukacja seksualna, Grupa 4: rozwody. W każdej grupie powinno powstać drzewo decyzyjne oparte na schemacie: OSOBA/GRUPA OSÓB Wariant I: w biografiiach wielkich ludzi nie należy eksponować ich wad lub niechlubnych postępów - pozytywne skutki - negatywne skutki Wariant II: należy odbraćować ideały, przedstawiać wielkich ludzi z ich wadami i mniej chlubnymi kartami ich biografii - pozytywne skutki - negatywne skutki. Praca trwa ok. 10 min, następnie przedstawiciele każdej z grup relacjonują, jakich dokonano ustaleń. Warto skłonić uczniów do dyskusji. Nauczyciel moderuje wymianę spostrzeżeń i dba o to, by dyskusja miała charakter merytoryczny.

### **Faza podsumowująca:**

1. Nauczyciel omawia przebieg zajęć, wskazuje mocne i słabe strony pracy uczniów, udzielając im tym samym informacji zwrotnej.

### **Praca domowa:**

1. Ćwiczenie 2 z sekcji „Prezentacja multimedialna”.

### **Materiały pomocnicze:**

- Aleksander Wójtowicz, *Boy-budowniczy. Reforma obyczajów w publicystyce Tadeusza Boya-Żeleńskiego*, „Literacje” 2013/3.
- Tadeusz Boy-Żeleński, *Dziewice konsystorskie*, Warszawa 1929.

### **Wskazówki metodyczne**

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium „Audiobook” do przygotowania się do lekcji powtórkowej.